

Colecția Cultura Chineză

Lector: Nicoleta Arsenie
Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu
Coperta: Florin Afloarei

Editura Ideea Europeană
O.P. 22, C.P. 113, București, 014780
Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618
Comenzi carte prin poștă:
Tel.: 021-2125692
E-mail: office@ideeaeuropeana.ro
www.ideeaeuropeana.ro

Original edition © Foreign Language Teaching and Research Publishing Co., Ltd.

Romanian translation © Foreign Language Teaching and Research Publishing Co., Ltd.

All rights reserved.

No part of this publication should be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of Foreign Language Teaching and Research Publishing Co., Ltd.

© Editura Ideea Europeană, pentru prezenta versiune

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Concepte-cheie din medicina tradițională chineză. - București :
Ideea Europeană, 2024

2 vol.

ISBN 978-606-594-984-3

Vol. 2 / trad. din lb. chineză și note de Victoria Oana Lupașcu. - 2024. -

Conține bibliografie. - Index. - ISBN 978-606-594-996-6

I. Lupașcu, Victoria Oana (trad. ; note)

Concepte-cheie din medicina tradițională chineză

2

Traducere din limba chineză și note de
Victoria Oana Lupașcu

conform căruia oricine vrea să învețe, să înțeleagă și să se bazeze pe teoriile, metodele, formulele și substanțele din MTC trebuie, înainte de toate, să învețe și să achiziționeze teoriile și gândirea de bază din cultura tradițională chineză, ca, de exemplu, teoriile despre yin și yang, teoria celor cinci elemente de bază și teoria esențelor și a energiei qi.

Putem vedea că răspândirea MTC la nivel internațional reprezintă o abordare ideală, unică și solidă dacă cultura chineză se va răspândi la nivel global într-un mod extensiv și sistematic și va fi înțeleasă profund, din inimă, și acceptată de lumea întreagă.

Cuprins

- 17 tiān rén héyī 天人合一
- 19 xíng shén yītī 形神一体
- 21 jūnzǔ zhī guān 君主之官
- 23 xiàngfù zhī guān 相傅之官
- 25 jiāngjūn zhī guān 将军之官
- 27 cānglín zhī guān 仓廩之官
- 29 zuòqiáng zhī guān 作强之官
- 31 zhōngzhèng zhī guān 中正之官
- 33 zhōudū zhī guān 州都之官
- 35 chuándào zhī guān 传道之官
- 37 juédú zhī guān 决渎之官
- 39 yuánshén zhī fǔ 元神之府
- 41 shēngjiàng chūrù 升降出入
- 44 jīnxuè tóngyuán 津血同源
- 46 xuèhàn tóngyuán 血汗同源
- 48 qì zhǔ xùzhī 气主煦之
- 50 xuè zhǔ rúzhī 血主濡之
- 52 qì wéi xuè shuài 气为血帅
- 54 xuè wéi qì mǔ 血为气母
- 56 shénjī qìlì 神机气立
- 58 jīngmài 经脉
- 61 luòmài 络脉

- 63 liùyín 六淫
65 qīqíng 七情
67 zhèngqì 正气
69 xiéqì 邪气
71 nù zé qìshàng 怒则气上
73 sī zé qìjié 思则气结
75 xǐ zé qìhuǎn 喜则气缓
77 bēi zé qìxiāo 悲则气消
79 kǒng zé qìxià 恐则气下
81 jīng zé qìluàn 惊则气乱
83 hán zé qìshōu 寒则气收
85 jiǒng zé qìxiè 炅则气泄
87 láo zé qìhào 劳则气耗
88 xiézhèng shèngshuāi 邪正盛衰
90 zhēnshí jiǎxū 真实假虚
93 zhēnxū jiǎshí 真虚假实
95 yīnyáng shītiáo 阴阳失调
97 yīnshèng zé hán 阴胜则寒
99 yángshèng zé rè 阳胜则热
102 yīnsūn jí yáng 阴损及阳
104 yángsūn jí yīn 阳损及阴
107 yángshèng zé yīnbìng 阳胜则阴病
109 yīnshèng zé yángbìng 阴胜则阳病
111 yīnshèng géyáng 阴盛格阳
113 yángshèng géyīn 阳盛格阴
115 yángwēi yīnxián 阳微阴弦
118 qìjī shītiáo 气机失调
120 yíngwèi bùhé 营卫不和
123 yíng ruò wèiqiáng 营弱卫强
125 yíngqiáng wèiruò 营强卫弱
127 wǔzhì huà huǒ 五志化火

- 130 gānyáng huà fēng 肝阳化风
132 yīnxū shēng fēng 阴虚生风
134 xuèxū shēng fēng 血虚生风
136 rèjí shēng fēng 热极生风
138 xuèzào shēng fēng 血燥生风
140 tǔyōng mùyù 土壅木郁
142 tǔ bù zhìshuǐ 土不制水
144 mùhuǒ xíng jīn 木火刑金
146 zǐ dào mǔqì 子盗母气
148 mǔbìng jí zǐ 母病及子
150 jīnshí bù míng 金实不鸣
153 jīnpò bù míng 金破不鸣
155 sìqì tiáoshén 四气调神
157 tiándàn xūwú 恬淡虚无
159 zhǐzhǐ bùdài 知止不殆
161 fǎ yú yīnyáng 法于阴阳
163 hé yú shùshù 和于术数
165 qīsǔn bāyì 七损八益
167 yīnshì lìdǎo 因势利导
170 yǐ píng wéi qī 以平为期
171 sīwài chuānèi 司外揣内
174 jiànwēi zhīzhù 见微知著
175 yǐ cháng héng biàn 以常衡变
178 yīn fā zhī shòu 因发知受
180 sìzhěn hécān 四诊合参
182 sānbù jiǔhòu 三部九候
185 cùnkǒu zhěnfǎ 寸口诊法
187 biànzhèng lùnzhì 辨证论治
190 tóngbìng yìzhì 同病异治
191 yìbìng tóngzhì 异病同治
193 hányīn hányòng 寒因寒用

- 195 rèyīn rèyòng 热因热用
 198 tōngyīn tōngyòng 通因通用
 201 sāiyīn sāiyòng 塞因塞用
 203 biāoběn huǎnjí 标本缓急
 206 fúzhèng qūxié 扶正祛邪
 209 tiáolǐ yīnyáng 调理阴阳
 211 yīnbìng zhìyáng 阴病治阳
 213 yángbìng zhìyīn 阳病治阴
 215 yīn zhōng qiú yáng 阴中求阳
 216 yáng zhōng qiú yīn 阳中求阴
 218 yìqiáng fúruò 抑强扶弱
 220 yìmù fútǔ 抑木扶土
 222 zuǒjīn píngmù 佐金平木
 225 xiènnán bǔběi 泻南补北
 227 péitǔ zhìshuǐ 培土制水
 230 bǔmǔ xièzǐ 补母泻子
 232 péitǔ shēngjīn 培土生金
 235 zīshuǐ hánmù 滋水涵木
 237 yìhuǒ bǔtǔ 益火补土
 240 jīnshuǐ xiāngshēng 金水相生
 242 sānyīn zhìyí 三因制宜
 245 xuánhú jìshì 悬壶济世
 246 shén shèng gōng qiǎo 神圣工巧
 248 jūnchénzuǒshǐ 君臣佐使
 251 sìqì wǔwèi 四气五味
 254 shēngjiàng fúchén 升降浮沉
- 257 Lista Conceptelor
 263 Index
 267 Bibliografie

tiān rén héyī 天人合一

Identitatea dintre Cer și Om

Acest concept provine din gândirea tradițională chineză și se referă la unitatea dintre cer și oameni, dintre calea divină și calea umană, dintre natură și om. Este un subiect important în filozofia antică chineză și deține interpretări variate în diverse contexte istorice. Din perspectiva MTC (medicinii tradiționale chineze), acest concept semnifică faptul că omul și cerul ocupă poziții omoloage, cu alte cuvinte, totul, inclusiv oamenii, conțin suflul vital qi. De asemenea, omul și natura sunt într-o relație izomorfă, ceea ce înseamnă că totul, inclusiv oamenii, are aceeași structură compusă din qi-ul original, yin, yang, cele cinci elemente de bază etc. În sfârșit, omul și natura urmează aceeași cale, mai precis oamenii și mediul înconjurător se supun aceluiași principii de fluctuație a energiilor yin și yang, și legilor de generare, restricție, inhibare și transformare ale celor cinci elemente de bază.

Fiind un concept de bază în cultura tradițională chineză, **Identitatea dintre Cer și Om** definește universul drept tărâmul existenței umane, ceea ce permite să îi definească atributele fizice, valorile morale, domeniul existenței și capacitatea transcendentă, la fel ca și înțelegerea și gândirea umană. În consecință, conceptul de față este

împrumutat de MTC și dezvoltat în continuare sub forma epistemologiei, metodologiei și a sistemului de valori aflate la baza sistemului teoretic și a ghidului pentru practica la nivel clinic din cadrul medicinei tradiționale chineze.

Traduceri anterioare: a uni natura cu ființele umane; corpul uman corespunde naturii

Traduceri în uz: unitatea dintre cer și umanitate; o viziune holistică a cerului și a mediului înconjurător

Traducere standard: identitatea dintre cer și oameni

Explicația traducerii: cuvântul „identitate” indică „un singur corp, un singur rezultat, armonie”, iar cuvântul „uniune” (unitate; un întreg; un complet) subliniază și mai mult ideea de „apartenență la un singur întreg”. Cuvântul „umanitate” pune un accent puternic pe „oameni; caracter uman; cultură umană, calea umană”. Conceptul de „cer și oameni” constituie un derivat cognitiv al ideii de bază.

Fragmente citate:

Ființele umane se află într-o relație de interdependență cu cerul, pământul și natura înconjurătoare și sunt în armonie cu mișcarea soarelui și a lunii. (*Pivotul spiritual*)

Omul depinde de qi-ul cerului și al pământului pentru a supraviețui și se dezvoltă bazându-se pe legile schimbărilor celor patru anotimpuri. (*Întrebări esențiale*)

Confucianiștii înțeleg foarte clar direcția principiilor cerești prin observarea relațiilor umane, iar astfel pot pătrunde cu mintea felul în care funcționează lumea prin

referirea la principiile cerești. Astfel, există identitate între oameni și cer. Oamenii devin sfinți prin învățare, având în acest fel o bună înțelegere a principiilor cerești și o apreciere profundă a relațiilor umane. (*Iluminarea prin învățătura confucianistă*)

xíng shén yī tǐ 形神一体

Unitatea dintre corp și spirit

Acest termen reprezintă un concept important provenit din intersecția filozofiei antice și a medicinei tradiționale chineze și se referă la relația dintre fiziologie și psihologie. Cuvântul „corp” (tǐ) se referă la aspectul fizic, la organele interne, cum ar fi inima, ficatul, splina, plămâni, rinichii, stomacul, vezica biliară, intestinele și vezica urinară, și forma fizică; cuvântul „spirit” (shén) se referă la aspectul spiritual, de exemplu activitățile mentale caracterizate de cele cinci spirite¹ și de către cele cinci emoții². În medicina tradițională chineză, corpul și spiritul formează o unitate inseparabilă, acompunându-se spre prosperitate sau distrugere mutuală. Spiritul se naște din și depinde de corpul fizic în existența sa. Fiind parte din corpul fizic, spiritul va fi

¹ În MTC, cele cinci spirite sunt reprezentate de spiritul noncorporeal (hún), the spiritul corporal (pò), voința (zhì), intelectul (yì), mintea sau spiritul de conexiune (shén).

² În MTC, cele cinci emoții sunt frica (kǒng), regretul (bēi), gândirea excesivă (sī), furia (nù) și bucuria (xǐ)

plin de vigoare atunci când omul este puternic din punct de vedere fizic și va fi extenuat atunci când capacitatea fizică se va diminua. Relația dintre aceste două elemente a fost rezumată în secțiunea „Discuție asupra teoriei inocenței antice” din volumul *Întrebări esențiale*, fiind numită drept „armonia dintre corp și spirit”, ceea ce a marcat nașterea conceptului materialist privind corpul și spiritul. Acesta propune ideea influenței corpului fizic asupra spiritului, în timp ce subliniază faptul că spiritul domină corpul. Se consideră că acțiunea de coordonare a funcțiilor organelor interne și de adaptare a lor la mediul natural și social sunt inseparabile de acțiunea de reglare a spiritului.

Traduceri anterioare: unitatea dintre corp și spirit

Traduceri în uz: unitatea dintre corpul fizic și spirit; unitatea dintre corp și spirit; integrarea corpului și spiritului

Traducere standard: unitatea dintre corp și spirit

Explicația traducerii: conceptul de „unitate dintre corp și spirit” indică faptul că trupul și spiritul sunt un întreg inseparabil și unificat, și de aceea se traduc astfel. Relativ vorbind, cuvântul „corp fizic” subliniază mărimea corpului, puterea și slăbiciunea sa, iar cuvântul „integrare” este folosit adesea pentru a exprima ideea de combinație, de unitate, ceea ce diferă puțin de sensul termenului tehnic.

Fragmente citate:

Așadar, este posibil să armonizezi și să unifici corpul cu spiritul, astfel încât să coexiste fără niciun obstacol și să

te poți bucura de viață, plecând de pe acest tărâm la o sută de ani. (*Întrebări esențiale*)

Forma fizică este vehiculul spiritului, iar spiritul reprezintă materializarea formei fizice. Fără spirit, forma este lipsită de viață; fără formă, spiritul nu are ființă. (*Cărțile clasice clasificate*)

jūnzǔ zhī guān 君主之官

Monarhul

Acest termen se referă la conducătorul unui stat. În medicina tradițională chineză, inima guvernează activitatea mentală și fiziologică a tuturor organelor și țesuturilor umane. Pe de o parte, inima guvernează mintea și reglează diversele activități mentale. Așa cum se spune în secțiunea „Boli” din *Cărțile clasice clasificate*, „inima, fiind suveranul organelor interne, comandă spiritul eteric și cel corporal, și implică voința umană”. Pe de altă parte, o funcție vitală a inimii este coordonarea diverselor funcții fiziologice ale tuturor organelor pentru a îndeplini activitățile vieții în general. Inima guvernează toate activitățile vieții umane, și de aici vine termenul metaforic utilizat în secțiunea „Discuții despre canoanele secrete din Biblioteca Regală” din cartea *Întrebări esențiale*.

Traduceri anterioare: funcția de monarh; inimă; organul suveran; organul ca un suveran

Traduceri în uz: organul suveran; suveranul-organ; regele-organ; organul-cheie; inima care este un organ similar suveranului

Traducere standard: monarhul

Explicația traducerii: termenul „oficial” se referă la „o poziție oficială”. Traducerea acestui termen în acord cu limbajul tehnic se împarte în traducere directă și traducere liberă. „Inima” stă în poziție principală între cele cinci organe, precum un „suveran”, de aici traducerea directă identică, iar traducerea liberă poate fi „inimă”. Sub premisa transmiterii cu acuratețe a conotației culturale a medicinei tradiționale chineze, traducerea directă se preferă. Dacă traducem acest termen prin cuvântul „monarh”, nu numai că reflectăm rolul important al „inimii” în guvernarea întregii activități vitale a corpului uman, ci transmitem și semnificația culturală a denumirii termenilor din medicina tradițională chineză.

Fragmente citate:

Inima este stăpâna activităților vitale din întregul corp, așa că rolul său este ca acela al unui monarh. (*Elementele esențiale din Canon intern de medicină*)

Monarhul conduce un stat. În ceea ce privește cele douăsprezece organe interne, inima joacă rolul monarhului. (*Interpretarea directă a conversațiilor simple din Canonul intern al Împăratului Galben*)

xiàngfū zhī guān 相傳之官

Prim-ministrul

Termenul se referă la poziția oficială a prim-ministrului sau a miniștrilor onorabili precum tài fù 太傅 (mare-maestru) sau shǎo fù 少傅 (maestru în formare), care îl ajută pe monarh în conducerea statului. În MTC, plămâni guvernează qi-ul, dispersarea, purificarea și circulația sa descendentă. În plus, plămâni sunt localizați în punctul de convergență a tuturor meridianelor și vaselor de sânge.

Având aceste funcții, ajută inima în reglarea activităților funcționale ale întregului corp, la fel cum prim-ministrul ajută monarhul în guvernarea statului. În consecință, rolul plămânilor este asociat cu cel al prim-ministrului în acord cu secțiunea „Discuții despre canoanele secrete din Biblioteca Regală” din cartea *Întrebări esențiale*. În mod specific, plămâni sunt implicați în următoarele funcții: mai întâi, guvernează respirația ritmică, controlează ritmul respirației și, astfel, reglează producerea qi-ului pectoral, hrănitor și de apărare. În al doilea rând, prin dispersare, purificare și circulație, plămâni reglează mișcările de ridicare și coborâre, intrare și ieșire ale qi-ului, inclusiv qi-ul din organele interne și din meridiane, qi-ul pectoral, hrănitor și de apărare. În al treilea rând, plămâni guvernează qi-ul care încurajează și reglează circulația sangvină, mențin un ritm cardiac normal și o inimă sănătoasă. În al patrulea rând, acest organ guvernează dispersarea, purificarea și

coborârea qi-ului, prin care reglează distribuția și excreția lichidelor corporale.

Traduceri anterioare: plămân

Traduceri în uz: oficial în rolul de prim-ministru

Traducere standard: prim-ministrul

Explicația traducerii: traducerea acestui termen se împarte, în principal, în traducere directă și traducere liberă. Poziția „plămânului” între cele cinci organe reprezintă statutul „prim-ministrului” și de aceea putem traduce astfel acest termen, iar traducerea liberă ne dă termenul de „plămân”. Plecând de la premisa transmiterii cu acuratețe a conotației culturale a medicinei tradiționale chineze, traducerea directă/literală este prima alegere, și astfel se poate reda sensul cultural al terminologiei MTC mult mai bine.

Fragmente citate:

Atât plămânii, cât și inima se găsesc în piept, deasupra diafragmei. Plămânii sunt mai sus, aproape de inima-suveran. Aceștia sunt la fel ca prim-ministrul, și de aici vine denumirea metaforică. (*Cărțile clasice clasificate*)

Plămânii se află în partea superioară a corpului uman, precum un „baldachin înflorit”. Sunt asociați cu prim-ministrul, găzduiesc spiritul diafan și guvernează qi-ul întregului corp. (Comentariu la *Canonul leacurilor lui Shennong*)

jiāngjūn zhī guān 将军之官

Generalul

Termenul se referă la un oficial de rang înalt din armată. Așa cum este descris în secțiunea „Discuții despre canoanele secrete din Biblioteca Regală” din cartea *Întrebări esențiale*, acest termen reprezintă o metaforă, sugerând faptul că rolul ficatului este asociat cu cel al unui general senior din forțele armate care concepe strategii cu curaj și înțelepciune. Ficatul este un organ rezilient de timp zang³, care preferă activitatea liberă și urăște crizele. Qi-ul său poate deveni hiperactiv cu mare ușurință, ca un general integru și îndrăzneț. Ficatul guvernează curgerea qi-ului, reglează emoțiile și este implicat în activitățile mentale. Corespunde qi-ului primăvăronic de tip shāo yáng urcător, cu alte cuvinte, plin de vitalitate. În consecință, ficatul prezidă peste activități mentale precum cea de planificare sau de concepere de strategii. Dacă ficatul eșuează în guvernarea activității de planificare, se dă dovadă de un simț strategic slab, retardare, încetinire în vorbire și fapte, prostie, vexare, iritabilitate și chiar pierderea minții.

Traduceri anterioare: ficat, organul general, organul ca un general

³ Cele cinci organe zang sunt inima, plămânii, ficatul, splina și rinichii.

Traduceri în uz: organul care seamănă cu un general (ficat)

Traducere standard: generalul

Explicația traducerii: există două moduri principale pentru traducerea acestui termen: modul direct, literal, și traducerea liberă. Ficatul îi place să prospere, iar qi-ul său tinde să devină hiperactiv, fiind un organ ferm, ca un „general”. Astfel, termenul se traduce direct, prin cuvântul „general”, sau liber, prin cuvântul „ficat”. Plecând de la premisa transmiterii cu acuratețe a conotației culturale a medicinei tradiționale chineze, traducerea directă/literală este prima alegere, și astfel putem reda cu mult mai bine sensul cultural al terminologiei MTC.

Fragmente citate:

Este curajos și cu acțiuni decisive, de aici rezultând numele de general. (Adnotările lui Wang Bing la *Conversațiile Simple din Canonul intern al Împăratului Galben*)

Ficatul guvernează furia. Este numit astfel prin analogie cu un general. Când oamenii sunt furioși, își pierd abilitatea de a face planuri bune, ceea ce este un simptom al bolii de ficat. De aceea, luând în considerare simptomele care provin dintr-o disfuncție, se consideră că ficatul guvernează capacitatea de a concepe strategii atunci când funcționează bine. (*Consemnările înțelepciunii din Cărțile clasice de medicină*)

cānglín zhī guān 倉廩之官

Ministrul grânelor

Acest termen se referă la ministrul desemnat să guverneze peste grâne. Este o metaforă care se referă la funcția splinei și a stomacului de a primi și transporta mâncarea și băutura, dar și de a le transforma în esențe nutritive. În mod specific, stomacul primește, stochează și descompune mâncarea, în timp ce splina se ocupă cu transportul și transformarea acesteia. Aceste organe au funcții similare și de colaborare: mâncarea și băutura sunt descompuse în stomac, iar apoi sunt transportate și transformate de splină în qi, sânge și lichide corporale înainte de a fi trimise mai departe celor cinci organe *zang* și șase organe *fu*⁴, membrilor și oaselor, pentru a le hrăni. Splina și stomacul funcționează la fel ca un grâнар care oferă omului mâncare; de aici provine denumirea metaforică pe care o găsim în secțiunea „Discuții despre canoanele secrete din Biblioteca Regală” din cartea *Întrebări esențiale*. Dacă funcțiile stomacului și ale splinei sunt viguroase, atunci sursele de nutrimente vor fi abundente. În caz contrar, producția de qi, de sânge și de alte lichide corporale va fi insuficientă, iar simptomele vor fi moleșeală, oboseală puternică, dificultăți în respirație, lipsa dorinței de a vorbi,

⁴ Cele șase organe *fu* sunt: vezică biliară, stomacul, intestinul subțire, colonul, vezica urinară, triplul arzător *sān jiāo*.